

Број 9.

У Београду 7. Марта 1874.

Година I.

Изази сваке
недеље.

СИОН

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.ЗА СВЕ СРСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.**ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.**

Издаје и уређује ПРОФ. БОГОСЛ. АРХИМ. НЕСТОР.

Материјализам и његови заступници.

(ПРОДУЖЕЊЕ).

Бихнер се потпуно слаже са тим речима и стара се да их сам објасни. Но ако је тако, то јест, ако је и материја и сила само наша апстракција, а ни једно ни друго не постоји у самој ствари, онда се пита, шта после тога постоји у самој ствари? Одговора на то са свим умесно питање, ви нећете наћи нигде у целој књизи Бихнера. На први мах мора се човек зачудити таком непојмљивом материјализму, који пориче не само атоме и силе, него и саму материју. Али то је са свим обична ствар. И ако Бихнер виче против оних, који се слепо поводе за ауторитетом, он се ту сам слепо повео за тим великим ауторитетом, као што је Дибоса-Рајмон. Он није добро разумео смисао речи великог физиолога, па мисли да их може навести у своју корист. И доиста, он даље у целој књизи непрестано тврди, да материја и сила постоје у самој ствари. „Тело, вели он даље, без силе, то јест, без *узајамног привлачења његових честица распало би се у ништа.*“ У ништа! Је ли могуће да тако штогод каже материјалиста, који је иоле свестан свога правца?! И ако би се *тело распало на своје честице*, опет то не би било „ништа,“ него *нешто.*

Кад таке грубе погрешке чини Бихнер у најважнијим питањима, онда шта је остало за друга спореднија питања? Из тога се види, да ми неможемо саставити јасан појам о материјализму, ни по једном представнику његовом, него морамо тражити смисла те системе, ако она има каквог смисла, у свима њеним представницима укупно. Тако ћемо и да радимо.

Многи мисле, да се материјализам оснива на резултатима природних наука и управо на том факту, што изучавање тих наука неопходно доводи до материјалистичких убеђења. Сама књига Бихнера црпи сав свој значај отуда, што је она, бајачи, израз резултата природних наука у материјалистичком смислу. Но то мњење, да је материјализам неопходна последица изучавања природе, није ни мало основано. За доказ томе служе нам толики велики природничари, који нису били материјалисте, као: Декарт, Њутон, Кивије и други. Но што је поглавито, у том мњењу огледа се погрешан поглед на одношај између почесних наука и науке у опште. Ни једна специјална наука неможе дати у резултату општи поглед на природу, премда ниједна наука у својим основима непротиву-слови томе општем погледу, ако је он правилан.

Наука — то је светиња и ако често на зло употребљују њено име. Тежња сваке науке јесте нешто узвишено и свештено. И доиста, каког великог усиљавања ума кошта човека сваки истински корак у науци? Ми називамо ђенијем, изабраником божијим свакога онога, који је успео да покрене науку напред, макар један корак. Науке — то су самостални организми, пуни живота и силе. По томе веома греше они, који уображавају да је наука нешто свршено, нешто што представља готове резултате и решава општа питања каква коме падну на памет. Докле наука још није готова у свој целини својој; док се она још развија, расте, докле она нема права да даје одговоре на така општа питања. А кад даје таке одговоре, онда они нису њени резултати, него неправилна

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

општавања. Ако који природничар и постане материјалиста, то није никако чудо. Материја то је нешто, што доиста постоји; њени процеси постоје у самој ствари. Следствено, ако се ко искључиво бави проматрањем тих материјалних процеса, он лако може навикнути на тај једностран поглед и ништа друго невидети, осим материје и њених процеса; али сама наука, она се не зауставља на томе; она тежи да схвати смисао живота у опште и физичног и духовног. Дакле саме науке неводе материјализму, него одводе од њега. То нам сведочи историја развитка науке. У почетку сваке периоде развитка науке јавља се материјализам, а при свршетку сваке периоде он изчезава.

Тако, на пример, кемичар испитује саставне елементе човечијег тела; физичар — физичке процесе, који се у њему врше; механичар испитује механични stroj човечијег тела и законе његова кретања. Наравно, сва та испитивања могу бити правилна и истинита; али не може бити правилно и истинито то, да се сав живот човечији своди на сарадњу кемичких елемената, о чему говори кемичар, или на игру физичних процеса, о чему говори физика, или на машиналне покрете о чему говори механика. Ни једна од наука нема те претензије да реши питање о животу човека, но у исто време ни једна од њих и необара питање, и најпоследње свака ће од њих у своје испитивању доћи до њега. А међутим лако се може догодити, да на пример — кемичар уобрази себи, да се сва суштина живота човечија састоји у томе, што подлежи разматрању кемиче.

Таким начином, у опште узевши, може се казати да природне науке дају повод материјализму, али се не може казати да је материјализам њихова последица. Материјализам јавља се при изучавању природних наука услед те философске тежње к општавању, која у опште ствара системе, и који се често заустави на најближим предметима и најпознатијим мањерима мишљења, на то уздиже на ступањ свеопште истине.

По томе повод материјализму, његову полазну тачку,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

треба тражити у природним наукама; оне ће нам показати онај строј ума, ону његову нарочиту, почесну тежњу, на подмирењу које и држи се материјализам. Ограђујемо се унапред од сваког прекора у противусловљу, па кажемо, да је свака почесна тежња ума, у опште узевши, законита и нимало не противуслови општим тежњама, само је погрешка у томе, кад се почесна тежња призна за општу, врховну и јединствену. Ум човечији по самој природи својој склоњен је за такве обмане. По самој природи својој он тежи општости; општост — то је основно својство ума. О чему смо ми убеђени, то сматрамо да је истина за сваки ум у опште, ма у ком месту он био и у које време био. По овоме, ма какав био почесни ум, он је увек задовољан са самим собом, он увек присваја себи то право да о свему правилно суди.

Верујући у правилност свога суђења, ум тежи у исто време да постане достојан таког уверења, то јест, он тежи да буде самосталан, да буде потпуно слободан у својој радњи. Но при свој тој тежњи, опет ум зависи од множина разних утицаја. Он има своје васпитање, своја наследна својства, своје навике, своје страсти и своје болести. Кад се ти почесни утицаји узму за општа својства ума, онда то служи поводом разним заблудама.

Какав ум, онакав и захтев, то јест, према својим особинама он ће једно поштовати, а друго презирати; извесно занимање сматрати за важно, корисно и пријатно, а остала багателисати. Па за то није увек истинито оно, што се допада уму, што га задовољава. На пример, писцу „Бетресник“ допадало се да напише ону чудовишну књигу; то занимање задовољавало је његов ум и ако је оно било далеко од сваке истине. Ми тиме непоричемо значај почесног ума, јер и општи ум није ништа друго него збир почесних; не поричемо ни значај почесне умне радње, која се не може заменити општом, него само хоћемо да кажемо то, да почесни ум може да греши и да почесна радња његова може да буде лажна.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Сад кад сазнамо какву почесну радњу ума потребују природне науке, онда ћемо у њој наћи и извор *материјализму*. Добле се та радња врши правилно и у хармонији са другим захтевима мишљења, дотле нема погрешке, но чим се она узме за општу и јединствену, одмах се јавља материјализам.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Историјски развитак српске цркве¹⁾

Пропаст српске (пећске) патријаршије и народне јерархије у српској цркви, нанеше тешке ране ојађеном српству. Црна копрена завила беше пропали народ српски и опасала ликом јунаке српске. Јаук и вапај изнемогле душе, што стењаше под руком зулумћарском, продираше небо, разлежући се на све четири стране, ... али га нико не слушаше, а још мање помоћи даваше. Све је било уђутало и стењало под ногама тиранским. Људи XVIII. века, били су мученици за слободу; њихова је патња кржаве трагове оставила у историји. Тиранија завладала беше на свакој страни, те с тога народима, којима је већ додијило било живети и даље у таквом стању, не беше остало ништа друго, већ да прикупе своје последње заостале силе, па да отпочну борбу за ослобођење. Француска револуција, била је први знак пробуђене свести о слободи народној, која је после пукла на све стране и обухватила собом све умове тадашњег света политичког.

Баш у то исто време, почиње се и код Срба будити мисао о народном ослобођењу испод турског јарма; а први одјек ове мисли, била је *кочина крајина*. *Ту је први шут*, после толико — годишњег робовања изишао српски народ јавно с протестом, и стао на браник народне слободе; устао да брани своје законито право. Колико је српство пропатило

¹⁾ Први и други чланак о српској цр. ист. до „устанка,“ штампани су у Гласницима: XXVII. За год. 1870 и XXXI. за 1871. год. Ово је трећи и последњи чланак о срп. цркви.

до тог времена, а нарочито од пропасти патријаршије до устанка, тешко се може и замислити, а негмол' све описати. Свакојако, време је већ дошло било, или да се очајнички мре или да се слободно живи. А кад се једном већ мора мрети, онда беше боље умрети у борби, бранећи свету слободу и свој завичај од азијатских тирана, под којима се даље живети није могло. Жшшка је већ била распаљена, још је само требало веште руке, да распири пламен, који ће загрејати охладнела срца — и устанак је готов....

И црква српска, — овај некадашњи преставник вере и народности српске, притешњена фанаријотима, већ је изнемогла била од тешких удара, који је сналажаху под тиранском владом двеју туђинских сила. Што је *јаничарство* било у држави — царевини турској, — то је *фанаријотство* било у цркви. Једно другом, није ни у длаку уступало, само је разлика била у начинима.

При оваквом стању ствари, српско је свештенство, по самој природи и положају у народу позвано било, да образује срца и утврди веру у будућност. И одиста, ако пажљиво посматрамо цео ток ствари пре и после устанка, моћи ћемо видети, да је оно (т. ј. свештенство српско) било душа свима догађајима. Јер пита се, где се могао народ српски у оно време развити и ободрити; ко му је могло бити бољи учитељ и руковођа у тешким приликама; кога је он смео и могао више слушати и коме ли се већма поверити, ако не онима, који су му били свагдашњи заклон од свију насиља угњетачке охолости?! Дух слободе, свагда је био у тесној свези с вером у будућност, па је у овај мах, само се на њу — на веру у слободу, могло ослањати уздање потлаченог народа. С тога је црква српска, а нарочито вера с њеним служиоцима, била гајиља *слободе и народности*, у оним најтежим приликама, кад је српски народ цвиео и стењао под ногама падишиним. У њој, као у највећој *слободи свију слобода* на свету, поникле су и све заветне мисли, и сва снага проро-

ђеног српства. *Вера, слобода и народност*, — то су три главне чињенице, које, удружене са свешћу народа српског створише епоку новог црвенско — политичког и народног живота у Србији.

I.

од 1789—1842.

Србска црква у време устанка.

Патр. Калиник II. и главни узроци пропасти срп. патријашества. — Српске језишкоче замењују фанаријоте, и они одлазе у Црну Гору. — Владика Јован Јовановић, архим. Стеван и Кочина крајина. — Београдски пашалук као сред-среда полит. догађаја. — Митрополит београдски Јеремија. — Митрополити: Дионисије I., Леонгије, Дионисије II., Данило (владика); митр. Агатагел, Ђурило, Антим; митр. Меленгије Павловић, Ђерасим (шабачки) и Нићифор (ужички). — Хатишериф год. 1830. и установљење нове епарх. у Србији. — Манастири и њихов значај за време устанка. — Унутрашње уређење српске цркве за време кнеза Милоша. — Завршетак.

Последњи патријар српски, био је *Калиник II*. На њему се свршава српска патријаршија, која је трајала све до 1766. године. Поступци овог последњег патријара, који је по народности био Грк, не могу се узети да су превећ штетни били за српску цркву; а још мање, да је његова личност била узрок, што је пећска патријаршија сасвим укинута. Било је томе важнијих узрока и многих других прилика, које су замашније од личности каквог Грка или патријарха. Судаћи по ономе, за што је Калиник збачен са катедре, а на његово место постављен амасијски митрополит *Гаврило*, може се нагађати, да је последњи преставиоц пећске патријаршије и по личним и по општим интересима, више наклоњен био цркви и народу српском, него оној пропаганди, која је ишла на то, да сурва моралну потпору и једину заоставшу моћ српског народа. Претходни догађаји, нарочито сеоба Срба у Аустрију,

под патријарсима: Арсенијем III. и IV., много су више учинили због и допринели пропасти српској патријаршији, но што би се на први поглед могло мислити¹⁾ Одма, после сеобе Срба, ми видимо где фанаријоте утичу јако на српску цркву и њену јерархију: шаљу своје патријаре у Србију, праве заплете међу духовништвом и народом с једне, а међу патријархом и обојима — с друге стране. Истина, народ је српски био толико свестан, па није више примао патријара Грка, ал је с тим изгубио и последњег представника свог, ког је донде имао. Јер одмах, чим је патријаршија пећска укинута, и придата била цариградској патријаршији, народни елемент у српској цркви пропада и до „устанка,“ никако се не појављује. А то је један од највећих доказа, да је морална снага народне јерархије у српској цркви, јако била изапђала.

Грци — фанаријоте, заузевши престо патријара пећског, постарали су се најпре о томе, да истребе и последњу клицу народног елемента у српској цркви. Њима није било доста што су помоћу сплетака и свакојаким дозвољених и недозвољених средстава оборили и потчинили српски патријархат, него су у својој претераној мржњи, насртали и на саме личности, само ако су оне биле сродне с оним народом, коме су они о глави радили. С тога су они одма по заузећу пећске патријаршије, прогнали с' јепископских катедара све јепископе — Србе, а на име: *са самоковске, штицљанске, скопљанске, ново-пазарске, нишке, ужичке, београдске, босанске и херцеговачке.*²⁾ Свима овим архијерејима, одузета су била места, на која су постављени грчки епископи. А куд су се они дели? Они, т. ј. Срби отишли су у суседну Црну Гору — своју посестриму, која се једина од свију српских земаља одржала и сачувала своју политичку само-

¹⁾ О пропасти срп. патријаршије разво се говори. О томе упор. Гласник XXII. стр. 357. Бјеседе епис. Ужичког. стр. 325. Како ми мислимо, види Гласник XXXI. за 1871. год. стр. 76. и даље.

²⁾ Гласник. књ. V. свес. XXII. од 1867. год. стр. 357.

стайност. У то време, управљао је црном гором митрополит Сава Петровић; То је било год 1776. Њему се и обратe изгнани српски архијереји с молбом, да поради код руског правителства, како би се повратили на своја пређашња места. Али узалуд се Сава трудио, да испуни жељу избеглих пастира српске цркве. Он пише митрополиту московском Платону, да овај поради код руског синода, еда би се они повратили на своја места, али његова молба и недоспе до Синода. Ето тако српски јепископи остадоше без сваке и најмање наде на повратак. У том у народу овлада мисао, да се више не може живети под Турцима, а рат Аустрије с Турском утиша и ствар о повратку српских архијереја.

Од свију ратова, који су свршени несретно по Србију, најчувенији је онај од 1788. и 1789. год., названи по где-којим крајевима нашег народа „кочина крајина,“ по где-којим „немачки рат“ који се свршио миром у Свиштову по Илину-дне 1791. год. Макар колика несрећа да постиже тада народ српски, опет се не да порећи, да му је из тога рата огрануло сунце новог живота, који започе Кара-Ђорђе, а доврши Милош.

И тада, као и свагда, Аустрија је ломила врат Србији и заплетала је у такве не прилике, из којих се народ српски само изненадним случајем изкобељао. Подижући народ на Турке, бечки кабинет свагда је имао у виду потчињење Србије. Ова себична политика, свагда је успевала у толико, у колико је она дејствовала на Србе, као природне непријатеље турске. Духовенство српско, предњачило је вазда у свима овим изненадним и одважним догађајима. С тога, кад је Аустрија заједно с Русијом ступила у непријатељски рат с Турском, она је најпре позвала Србе, да се они за њу боре. Но она се није обратила право народу, него се држала старе политике и обичаја, па је преко духовенства српског приволевала Србе, да се дигну против Турака. Какве су при овоме њене намере биле, то се може лако појмити, ако се само

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

опоменемо оних догађаја, што се десеше у времена Арсенија III. и IV. Свакојако, духовенство српско, коме су слабо биле познате политичке мреже бечког кабинета, било је доста безазлено (наивно) у свему, па је с тога искрено веровало обећањима аустријске владе. С тога још 1788. године, бачки владика *Јован Јовановић* (Шакабента), подиже народ против Турака, да брани царевину аустријску, под маском ослобођења српског народа. Но највећу је улогу играо у томе архимандрит трношки *Стеван Јовановић* и војвода *Коча*, а после њих, митрополит београдски *Дионисије Поповић* — Грк, који је (28 Аугуста) 1791. г. говорио у цркви београдској „*слово совѣтователное ради емиграцие.*“ Видећи да Аустрија напредује у својим предузећима, они су мислили, да оданост њој, може донети слободу Србији. Али су се љуто преварили. Кад је Аустрија заузела Београд и многа места, Стеван је мислио, да је ослобођење Србије готово, па тек после, кад је повраћен мир, увидео је, да су обећања Аустрије обманљива и не поуздана. Митрополит Дионисије, позивљући народ српски да се сели у Аустрију, с пуном увереношћу обриче златна брда онима, који га послушају и иселе се у Аустрију. „Ја — вели он — као Мојсије, хоћу да вас водим у земљу хришћанску као у Јерусалим, која кипи медом и млеком.“ Грк митрополит, говорио је довољно простодушно, и у његову говору показала се политика аустријска онако нага, као мало где.¹⁾ По свему дакле види се, да је он био слепо оруђе Аустрије јер другојачије неби архимандр. Стевана држао далеко од власника аустријских.

Кад је Коча погинуо (1788. г.), онда се тек видело, да је Аустрија имала сасвим себичне намере. А то се још боље потврдило онда, кад је мир закључен. Да су Срби јако били преварени од Аустрије, види се још и из живота архимандр. Стевана. У његову животу од пок. Вука Ст. Караџића стоји, да је он родом из Јадра из села Текериша, па је отишо у

¹⁾ Гласник књ. III. св. XX. стр. 94.

тамошњи манастир Трношу (који и сад постоји), где се млад покалуђерио, а и „За архимандритио још за време турскога и немачкога рата.“ Па „уз рат је био — приповеда се тамо даље — у реду оних људи, који су највише народ против Турака пубуњивали; а кад Немци учине мир с Турцима и врате се натраг, он пристане за њима молећи их у име свега оностранског (т. ј. данашње Србије) народа српског, кад их тако остављају, барем да им даду руку помоћи у џебани и у оружју, да се они сами бране од Турака. А кад се досади њему узалуд молити и Немцима његове молбе и прекоре слушати, он онда побегне из Срема натраг у Србију и предавши се Турцима, дође опет у Трношу, као у своју кућу.“¹ (НАСТАВИТЕ СЕ).

Разговор с децом о вери и моралу хришћанскоме.

8. Детињство Исуса Христа.

Године детињства Исусова мало су познате. Зна се толико, да је помагао Јосифу у дрводељским радовима и због понашања његова задобијао је љубав свију оних, који су га познавали.

Но за нас није толико важно чиме се он занимао, колико је важно да знамо како се спремала душа његова да изврши оно дело, за које се он појавио у свет. Он је био Богочовек. Као Бог, он је потпуно знао све; али као човек он се није мога развити наједанпут, већ поступно; Он није мога одма, чим се појавио на свет знати све, што је после свршавао. Нужно је било, да се душа његова поступно развија, да се поступно развијају оне мисли, осећања, жеље, које се налазе у Богу; да се човечанска душа његова саздана по образу божјем — поступно и слободно уподоби Богу, с' којим је била сједињена. И само таким начином Ј. Христос мога је дати нам пример, како се имамо потпуно уподобљавати Богу својим радом и поступцима, а при помоћи благодати божје. Ми знамо, да је се Господ Ј. Христос развијао као човек под оним истим условима под којима се људи развијају. Поступно се развијало тело његово, снажиле се силе његове; поступно јачала је и душа његова.

¹) Даница. Забавник, за 1829. г. Издао В. С. Караџић стр. 2—4. Упор. Гласник књ. XX. стр. 85.

Он је растао „богатећи се премудрошћу.“ У његовој пречистој души, не беше никакве наклоности к греху; и ништа се грешно не развијаше у души његовој. Света душа његова није била далеко од Бога, који је *истина* и *љубав*; у њој се поступно развијаше тежња и истина к' љубави. По томе дакле, што су се више развијале моћи његове душе, тим јасније постајала је за њега близоћа к' Богу, а у исто време развијало се и расло у њему сазнање његовог јединства с' Богом. У исто време, у њему се јавила жељараспрострањавати истину, чинити љубав, бити милосрдним просветиоцем људи. Но кад је он у души својој видео *само* једино добро, он је видео да га окружава зло, разврат и непоштење; кад је видео да грехови и неваљалства сатиру људе: то се у искреном срцу његовом све више и више развијала жеља-спасти људе од погибље. Исто тако поступно развијало се у њему сазнање, да он није прост човек, да је у њему сједињено божанство с' човечанством, поступно развијало се у њему сазнање, да је у њему одређено-срушити зид, који је грех подиго између Бога и човека, сајединити Бога и човека и бити спаситељем људи. Да се код њега заиста развило сазнање о себи, као Месији, то је он јасно доказао онда, кад му је било тек дванајест година. Јудеји су долазили у Јерусалим на велике празнике. Галилејани, почем су удаљени били од Јерусалима, долазили су само једанпут у години, и то на празник Пасхе. Јосиф и Марија врло су тачно вршили тај благочестиви обичај. Док је Ј. Христос био мален, они га нису водили са собом у Јерусалим. Но ево њему се навршило дванајест година. Ову су годину (12-сту) сматрали јудеји као такову, која граничи између детињског и младињског узраста, и од дванајесте године, почињали су обучавати децу у закону. Света Дева Марија, поведе са собом и Ј. Христа у тој години у Јерусалим. Празник се беше свршио, сви су се почели враћати кућама. Отишао је Јосиф и Марија кући. Међутим Исус остане у Јерусалиму; Јосиф и Марија ово нису приметили; они су мислили, да Христос иде с' осталим сродницима њиховим. Но кад га немогоше видети читав дан, они га почну тражити међу рођацима и познаницима; па кад га не нађоше они се с' великом журбом вратише натраг у Јерусалим. У Јерусалиму о празнику Пасхе, скупљаше се страшно много народа: па с тога није чудо што се у тој гунгули могао изгубити Исус. Они су стигли у варош тек у вече, ту су морали ноћити, и после три дана дигну се и пођу у храм. Они се страшно зачуде, кад виде Исуса међу учитељима, којима он предлагаше питања. Сви су се чудили како

је он био паметан, и како је дивно на њихова питања одговарао. Овај разговор имао је велики значај у животу И. Христа као човека. Као Бог, он је потпуно знао своје дело ради ког се јавио на свет; но као човек, он није мога наједанпут доћи до тог сазнања; сазнавање његово развијало се поступно. Овом развијњу његовог сазнања месијанског, послужио је овај разговор. Кад се мати приближила к' њему и рекла: "Сине! шта си ти урадио с' нама? Отац твој, и ја, у највећем нестрпљењу и жалости тражили смо те." Он одговори: "Зашто сте ме тражили? зар ви нисте знали, да ја морам чинити оно, што ми је одредио отац мој?" У тим речима он је изказао, да је Храм његово отачаство, обучавање у закону божјем, то је цел његовог земаљског живота; он с' тим исказа, да је по сродству ближи к Богу. Тако, он је сазнао, да је *Месија, Правда*. Но ово сазнање још небеше јасно и опредељено, тако, да Јосиф и Марија нису могли да разуму ове његове речи. Но те речи беху тајна, и оне су се исказале у науци његовој и примеру његовог живота. У овим речима, он је изказао све оно, зашта је Бог њега предназначно.

После тога, Исус се врати заједно с' Јосифом и Маријом у Назарет; тамо је код њих у послушности живео, напредујући у премудрости, обогаћавајући се љубављу на спрам Бога и људи. Овде се он бавио до тридесете своје године, т. ј. до времена, кад све силе човекове потпуно се развију и сугласно раде. (наставље се).

Отворено писмо Г. Н.

Поштовани господине!

Ваше писмо од 21. примио сам и прочитао с особитом пажњом. На искрене ваше примедбе ево вам мој искрени одговор.

Ја у „Сиону“ говорећи о Визмарку и ултрамонтанизму, нисам имао намере ни на крај памети да похвалим ултрамонтанизам, јер добро знадем колико је овај убитачан у сваком погледу. Као што сте могли увидети из „Сиона“, ја сам хтео да споменем дрскост Визмаркову, за то што се чврсто држим начела Кавурова: „Свака црква треба да је слободна у слободној држави“ а ово се начело потпуно слаже са уставом, који је Христос дао цркви. Црквена повест пред нама је, и она нам јасно сведочи, да је црква почела губити свој сјај од оног доба кад су се светски владари почели

уплетати у наименовања епископа, вређајући каноне свете цркве, и кад епископи у место посљедоватеља апостолских постадоше улицице и удворице дворских канцеларија. Аукторе, које ви цитирате, високо поштујем, но принуђен сам Дарвина искључити, а за што, видећете на „Сиону“ кад уђем у претрес његове теорије о промени врста и постанку првога човека.

Поштовани господине! мени је мило видети у вама ревноснога и ученог свештеника православног; Боже дај, да се на вас и други угледају!

Нетреба нам стрепити од латинизма; стољетне победе осигурале су нас за навек с те стране, али морамо се бојати, да не пронаднемо са наше млитавости, немарљивости, нерада и поцепаности. Латинци и протестанти, који имају у свакој својој покрајини лист, те им брани и ревносно заступа црквено свештеничке интересе, служе нам за укор. Ја сам са великим пожртвовањем подигао мој лист, на која ми утеха, која ли хасна, кад ми код толико учених свештеника може се рећи ни један неће да притече у помоћ.

Без пожртвовања, без озбиљног заузимања од стране свега и целокупног нашег православног свештенства није могуће да обстане ни један православно црквени лист. Ми православно имамо законаних драгоцености, и што оне још леже у утроби земље, криво је само свештенство. У Далмацији на пример Латинци имају свој црквени лист, на нађите ми само једнога пароха или помоћника, који га не држи? а за што не би могло бити тако и код нас православног? Колико су пута наши свештеници изложени напаствовању и подсмеју латинаца а нема ко да их заштити? Од часа до часа ја не могу да развијем подпуно програм мога листа него течајем времена; а ко мој лист назива назадњачким, љуто се вара, премда се вара и онај који мисли да ћемо ми несмотрено хватати се свега оног што је ново. Слободе и напретка не можемо тражити више него што нас учи слово божје.

Ја ћу се потрудити да задовољим свако праведно захтевање мојих читалаца; но угодити по једином, немогуће је. Ступци мога листа отворени су за беседу, коју сте држали на свет. Саву, као и за сваки рад, који испадне испод нашег ученог пера. Мени би било веома драго, да ми ко из Далмације пропрати исторички ток положаја и судбу, коју је преживела наша правосл. црква у тој покрајини од XIII. века па до данас. То послужило би на част Далмацији а на велику корист целом православу.

Примите, пошт. господине, мој братски поздрав.

Уредник.

Поглед по свету.

Из *Бустендила* пишу: „Владика Ђустедилски Иларнон, чим је у септембру прош. год. дошао од Јекзарка, одма је у Бустендилу показао прву ревност у томе, што је за време службе у цркви, јавно пред народом, *одлучио од цркве* браћу Богатице — прве и најодличније трговце Ђустедилске. А зашто их одлучи? Зато што нису хтели да се одречу имена српског и да признаду: да су Бугари. То је једно. —

Друго: У светом Пантелији Кочанском пред збором и сабором. исти владика Иларнон тукао је Игумана тог манастира оца Харалампиа и то тако као какав пустахија, јер га је једном руком счепнао за гушу а другом тукао штапом. Но и то му не би доста. Он покуша преко турских власти да овог игумана протера у малу Азију, које би зацело и извршио, да само неустаде цела нахија, те га одбрани. А зашто он учини овакав ршум на игумана? Ни зашта друго, до једино зато, што је ишао у Србију по писанију и што је казивао како су га лепо дочекала *негова браћа* — Срби. Требало је место „Срби“ да је рекао „Бугари,“ па га не би ни глава заболела. То је друго; а

Треће: Донео је до знања Турцима, да је Милош Лекић (који је свршио школе у Београду и који је био учитељ у Кочанима) шпиун српски, те ти овога јадника ухвате Турци, окују и осуде на пет година у заточење. А ко зна Милоша, тај зна и то, да Милош није био ни за какву политику, нити је ову улогу ни у сану а толи на јави узимао на се. И напоследку

Четврто: Тужио је сву општину кратовску и хтео да доведе чету Турака да је разруши, што ова држи у средини својој учитеља из Шумадије Животу Миловановића, који учи децу српски и који неће да казује да је Кратово место, у коме бугари станују. И да се општина не заузе живо за своје право, те из средине самих бегова не нађе јемства за себе то би и она пропала, а овако пропаде за сад и отиде из те средине диван и нигда незабораван учитељ Живота, који је заиста и својим научним радовима и својим опхођењем са сваким оставио леп спомен о себи.*

Пештанском лојду телеграфирају из Цариграда, да је наш светли Кнез Милан одгодио своје путовање за у Цариград. Са овим као да је у свези вест Енглескога Тајмса, по којој се Србија и Румунија надају великом добитку од новчане кризе у Турској, и

да су њих две понудиле Турској знатну суму новаца да им уступи већу независност.

Језуити и њихови заводи укинута су по Немачкој, у Инсбруку постоји језуитско свеучилиште и на њему је 150 ђака, међу којима се многи из Немачке спремају за свештенике; али Фалк, министар просвете у Берлину, израдио је закон, по коме сви они, који би на овом свеучилишту свршили богословију, морају још три године учити на ком свеучилишту у Немачкој.

Г Л А С Н И К.

Милојко Мирчић, из Ст. Адигевоца окр. Смедер. рукоположен је 12. Јануара т. г. за ђакона а 14. ист. за свештеника, и опредељен на парохију в. Орашку у ист. округу; а парох в. Орашки Василије Антић премештен је на парохију ново-сељску у окр. Крагујевачком по молби.

Љубомир Путниковић из Касидола окр. Пожар. рукоположен је 30. Јануара за ђакона а 2. Фебр. за свештеника, и опредељен је отцу своме свештенику касидолском за капелана.

Свештеник ковачевачки у окр. смед. Матија Максимовић, премештен је на упразњену парохију церовачку у ист. округу по молби.

Н е к р о л о г.

Свештеник коњушки Јован Чуљић, у окр. Јагод. умро је 28. Јануара т. г. од великих богиња. Овај је свештеник од млађих људи, оставио је жену и троје дечице, који га као што г. прота Јагодински вели, заједно са парохијанима због његовог доброг владања и опхођења неутешно оплакују.

Свештеник Средњевски, Сретен Поповић у окр. Пожарев. умро је после дужег боловања 23. Фебр. т. г.

Свештеник Бељински Гаврил Љубинковић у окр. Беогр. умро је 23. Јануара т. г.

Ако који од предбројника није добио све бројеве, нека се јави уредништву, пак ће му се оправити нахнадно. Бројева имамо у целини још од почетка године.

Уредништво.